

Наближення неперервних функцій, заданих на дійсній осі, тригармонійними операторами Пуассона

УЛЯНА З. ГРАБОВА, ІННА В. КАЛЬЧУК

(Представлена В. П. Моторним)

Анотація. Вивчаються апроксимативні властивості тригармонійних операторів Пуассона на класах (ψ, β) -диференційованих функцій малої гладкості, заданих на дійсній осі. Одержано асимптотичні рівності, які в деяких випадках забезпечують розв'язок задачі Колмогорова–Нікольського для тригармонійних операторів Пуассона $P_{3,\sigma}(f; x)$ на класах $\widehat{C}_{\beta,\infty}^\psi$, $\beta \in \mathbb{R}$, в рівномірній метриці.

2010 MSC. 42A05, 41A60.

Ключові слова та фрази. Тригармонійний оператор Пуассона, (ψ, β) -похідна, задача Колмогорова–Нікольського.

1. Постановка задачі та деякі історичні відомості

Нехай $\widehat{L}_p$, $1 \leq p \leq \infty$, – простір локально сумовних функцій із скінченною нормою

$$\|f\|_{\widehat{L}_p} = \begin{cases} \sup_{a \in \mathbb{R}} \left(\int_a^{a+2\pi} |f(t)|^p dt \right)^{1/p}, & 1 \leq p < \infty, \\ \operatorname{ess\,sup}_t |f(t)|, & p = \infty, \end{cases}$$

а $\widehat{C}$ – простір неперервних, заданих на дійсній осі функцій із скінченною нормою

$$\|f\|_{\widehat{C}} = \max_{t \in \mathbb{R}} |f(t)|.$$

Нехай, далі, $\psi(v)$ – неперервна при всіх $v \geq 0$ функція і β – фіксоване дійсне число, для яких майже при всіх $t \in \mathbb{R}$ існує перетворення

$$\widehat{\psi}_\beta(t) = \widehat{\psi}(t; \beta) = \frac{1}{\pi} \int_0^\infty \psi(v) \cos(vt + \frac{\beta\pi}{2}) dv, \quad \beta \in \mathbb{R}. \quad (1.1)$$

Стаття надійшла в редакцію 03.03.2023

Через $\widehat{L}_\beta^\psi$ (див. [1, с. 168]) позначимо множину функцій $f \in \widehat{L}_1$, які майже для всіх $x \in \mathbb{R}$ зображаються згортою

$$f(x) = A_0 + \int_{-\infty}^{\infty} \varphi(x+t) \widehat{\psi}_\beta(t) dt = A_0 + (\varphi * \widehat{\psi}_\beta)(x), \quad (1.2)$$

де A_0 – деяка стала і $\varphi \in \widehat{L}_1$, а інтеграл слід розуміти як границю інтегралів по симетричних проміжках, що розширюються. Якщо $f \in \widehat{L}_\beta^\psi$ і при цьому $\varphi \in \mathfrak{N}$, де $\mathfrak{N} \subset \widehat{L}_1$, то будемо записувати, що $f \in \widehat{L}_\beta^\psi \mathfrak{N}$. Підмножини неперервних функцій із $\widehat{L}_\beta^\psi$ та $\widehat{L}_\beta^\psi \mathfrak{N}$ позначають відповідно через $\widehat{C}_\beta^\psi$ та $\widehat{C}_\beta^\psi \mathfrak{N}$. Кожну функцію еквівалентну $\varphi(\cdot)$ у співвідношенні (1.2) називають (ψ, β) -похідною функції $f(\cdot)$ і позначають $f_\beta^\psi(\cdot)$.

У роботі [1, с. 169] встановлено зв'язок між множинами $\widehat{L}_\beta^\psi$ і відповідними множинами 2π -періодичних функцій L_β^ψ , які раніше введено О.І. Степанцем (див. [2]). Зокрема, показано, що якщо $\psi(v)$ – неперервна при всіх $v \geq 0$ функція, $\beta \in \mathbb{R}$ і перетворення $\widehat{\psi}_\beta(t)$ виду (1.1) є сумовним на всій дійсній осі, то

$$\widehat{L}_\beta^\psi L_1^0 = L_\beta^\psi, \quad \widehat{L}_\beta^\psi \mathfrak{N} = L_\beta^\psi \mathfrak{N}, \quad \widehat{C}_\beta^\psi \mathfrak{N} = C_\beta^\psi \mathfrak{N}, \quad \mathfrak{N} \subset L_1^0,$$

де L_1^0 – підмножина функцій $\varphi(\cdot) \in L_1$, для яких $\int_{-\pi}^{\pi} \varphi(t) dt = 0$.

Через $\widehat{C}_{\beta, \infty}^\psi$ прийнято позначати множину функцій $f \in \widehat{C}_\beta^\psi \mathfrak{N}$ у випадку, коли $\mathfrak{N}$ є одиничною кулею простору $\widehat{L}_\infty$, тобто $\mathfrak{N} = \widehat{S}_\infty = \{\varphi \in \widehat{L}_\infty : \|\varphi\|_\infty \leq 1\}$, а через $\widehat{L}_{\beta, p}^\psi$ – множину функцій $f \in \widehat{L}_\beta^\psi \mathfrak{N}$, коли $\mathfrak{N}$ є одиничною кулею простору $\widehat{L}_p$, тобто $\mathfrak{N} = \widehat{S}_p = \{\varphi \in \widehat{L}_p : \|\varphi\|_{\widehat{p}} \leq 1\}$, $1 \leq \widehat{p} < \infty$.

Нехай $\Lambda = \{\lambda_\sigma(\frac{v}{\sigma})\}$ – сукупність функцій, неперервних при $v \geq 0$, що залежить від дійсного параметра σ . Кожній функції $f \in \widehat{L}_\beta^\psi$ поставимо у відповідність вираз вигляду

$$U_\sigma(\Lambda) = U_\sigma(f, x, \Lambda) \\ = A_0 + \int_{-\infty}^{\infty} f_\beta^\psi(x+t) \frac{1}{\pi} \int_0^{\infty} \psi(v) \lambda_\sigma\left(\frac{v}{\sigma}\right) \cos\left(vt + \frac{\beta\pi}{2}\right) dv dt, \quad \sigma > 0, \quad (1.3)$$

що означає формулу підсумовування для інтегралу (1.2).

Якщо

$$\lambda_\sigma\left(\frac{v}{\sigma}\right) = \left(1 + \frac{1}{4}(3 - e^{-\frac{2}{\sigma}})(1 - e^{-\frac{2}{\sigma}})\left(\frac{v}{\sigma}\right) + \frac{1}{8}(1 - e^{-\frac{2}{\sigma}})\left(\frac{v}{\sigma}\right)^2\right)e^{-\frac{v}{\sigma}},$$

то вираз (1.3) називають тригармонійним оператором Пуассона та позначають через $P_{3,\sigma}(f, x)$. В даній роботі такі оператори розглядаються в ролі агрегатів наближення для функцій $f \in \widehat{L}_\beta^\psi$.

Застосовуючи міркування твердження 1.1 роботи [1, с. 169] неважко переконатися, що якщо функція $f \in 2\pi$ -періодичною, то $P_{3,\sigma}(f; x)$ співпадають із відомими тригармонійними інтегралами Пуассона (див, наприклад, [3]).

Позначимо через $\mathfrak{M}$ множину неперервних опуклих донизу при всіх $v \geq 1$ функцій $\psi(v)$, для яких $\lim_{v \rightarrow \infty} \psi(v) = 0$. Оскільки функції з множини $\mathfrak{M}$ неоднорідні за швидкістю спадання до нуля, то з цієї множини, згідно з О.І. Степанцем, виділимо підмножину функцій ψ

$$\mathfrak{M}_0 = \{\psi \in \mathfrak{M} : 0 < \mu(\psi; t) \leq K, \forall t \geq 1\},$$

де $\mu(t) = \mu(\psi; t) = \frac{t}{\eta(t)-t}$, $\eta(t) = \eta(\psi; t) = \psi^{-1}(\frac{1}{2}\psi(t))$, а K – деяка стала, яка, можливо, залежить від ψ .

Кожну функцію $\psi \in \mathfrak{M}$ продовжимо на проміжок $[0, 1)$ так, щоб отримана функція була неперервною при всіх $v \geq 0$, $\psi(0) = 0$ і її похідна $\psi'(t) = \psi'(t+0)$ мала обмежену варіацію на проміжку $[0, \infty)$. Множину таких функцій позначають через $\mathfrak{A}$.

Підмножину функцій $\psi \in \mathfrak{A}$, для яких $\int_1^\infty \frac{\psi(t)}{t} dt < \infty$, позначають через $\mathfrak{A}'$.

Якщо $\psi \in \mathfrak{A}$ і при цьому на інтервалі $[1, \infty)$ $\psi \in \mathfrak{M}_0$, то будемо вважати, що $\psi \in \mathfrak{A}_0$.

Якщо $\psi \in \mathfrak{A}'$ і $\beta \in \mathbb{R}$, то, як показано в [1, с.194], перетворення $\widehat{\psi}_\beta(t)$ є сумовним на всій дійсній осі, тобто

$$\int_{-\infty}^{\infty} |\widehat{\psi}_\beta(t)| dt < \infty.$$

Розглянемо точні верхні межі відхилень величин $U_\sigma(\Lambda)$ в метриці простору $\widehat{X}$ ($\widehat{X} = \widehat{C}$ або $\widehat{X} = \widehat{L}_p$) від функцій f з класів $\mathfrak{N} \subset \widehat{X}$, тобто наступні величини:

$$\mathcal{E}(\mathfrak{N}, U_\sigma(\Lambda))_{\widehat{X}} = \sup_{f \in \mathfrak{N}} \|f(\cdot) - U_\sigma(f, \cdot)\|_{\widehat{X}}. \quad (1.4)$$

Якщо в явному вигляді знайдено функцію $\varphi(\sigma) = \varphi(\mathfrak{N}; \sigma)$ таку, що $\mathcal{E}(\mathfrak{N}; U_\sigma)_{\widehat{X}} = \varphi(\sigma) + o(\varphi(\sigma))$ при $\sigma \rightarrow \infty$, то, наслідуючи О.І. Степанця [2, с. 198], будемо казати, що розв'язана задача Колмогорова–Нікольського для класу $\mathfrak{N}$ та оператора U_σ в метриці простору $\widehat{X}$.

В роботі розв'язано задачу Колмогорова–Нікольського для оператора $P_{3,\sigma}(f;x)$ на класі $\hat{C}_{\beta,\infty}^\psi$ в метриці простору $\hat{C}$, тобто знайдено асимптотичні рівності для величин

$$\mathcal{E}\left(\hat{C}_{\beta,\infty}^\psi; P_{3,\sigma}\right)_{\hat{C}} = \sup_{f \in \hat{C}_{\beta,\infty}^\psi} \|f(\cdot) - P_{3,\sigma}(f;\cdot)\|_{\hat{C}} \quad (1.5)$$

при $\sigma \rightarrow \infty$ і $\psi \in \mathfrak{A}_0$.

Властивості класів $\hat{L}_\beta^\psi \mathfrak{N}$ і $\hat{C}_\beta^\psi \mathfrak{N}$ та поведінка верхніх меж відхилень операторів Фур'є F_σ досліджувалась в роботах [4, 5].

Дослідження поведінки величин (1.4) у випадку, коли агрегатами наближення $U_\sigma(\Lambda)$ є інтегральні аналоги поліноміальних операторів, що породжуються λ -методами підсумовування рядів Фур'є, а саме, оператори Зигмунда, Стеклова, Рогозинського на класах $\hat{C}_{\beta,\infty}^\psi$ та $\hat{L}_{\beta,1}^\psi$ в рівномірній та інтегральній метриках, вивчалась в роботах [6–8]. Узагальненню цих результатів на інші подібні агрегати апроксимації, зокрема оператори Валле Пуассона, присвячено роботи [9–11], де в якості об'єкта дослідження виступали класи $\hat{L}_{\beta,p}^\psi$ в метриках просторів $\hat{L}_p$, $1 \leq p \leq \infty$.

Що стосується операторів, які породжуються λ -методами, означеними сукупністю $\Lambda = \{\lambda_\sigma(\cdot)\}$ неперервних на $[0, \infty)$ функцій, залежних від дійсного параметра σ , то тут відмітимо роботи, пов'язані із розв'язанням задачі Колмогорова–Нікольського на класах $\hat{C}_{\beta,\infty}^\psi$ та $\hat{L}_{\beta,1}^\psi$ для операторів Абеля–Пуассона [13, 14], бігармонійних операторів Пуассона [15, 16] та операторів Вейерштрасса [17].

Апроксимативні властивості тригармонійних інтегралів Пуассона на класах періодичних функцій вивчались в роботах [18–23].

На класах $\hat{C}_{\beta,\infty}^\psi$ розв'язку задачі Колмогорова–Нікольського по наближенню тригармонійними операторами Пуассона в рівномірній метриці знайдено не було. Тому дослідження по розв'язанню вказаної задачі, з виявленням її особливостей є актуальним.

Зауважимо, що використання інтегралів Пуассона є ефективним та перспективним методом створення математичної моделі, що описує закономірності формування і розвитку явищ в теорії гармонічних функцій [24–27].

2. Наближення класів $\hat{C}_{\beta,\infty}^\psi$ тригармонійними інтегралами Пуассона

Покладемо

$$\tau(v) = \tau_\sigma(v, \psi) = \left(1 - (1 + \gamma v + \theta v^2) e^{-v}\right) \frac{\psi(\sigma v)}{\psi(\sigma)}, \quad v \geq 0, \quad (2.1)$$

де $\gamma = \frac{1}{4}(3 - e^{-\frac{2}{\sigma}})(1 - e^{-\frac{2}{\sigma}})\sigma$, $\theta = \frac{1}{8}(1 - e^{-\frac{2}{\sigma}})^2\sigma^2$, функція $\psi(v)$ визначена і неперервна для всіх $v \geq 0$. Надалі будемо вважати, що $\psi(v)$ є монотонно зростаючою, опуклою донизу на $[0, 1]$ і має неперервну другу похідну при всіх $v \geq 0$ за виключенням точки $v = 1$. Множину функцій $\psi \in \mathfrak{A}$ або $\psi \in \mathfrak{A}_0$, що мають вказані вище властивості позначимо відповідно через $\mathfrak{A}^*$ або $\mathfrak{A}_0^*$.

Доведення теореми 1 базується на наступній лемі.

Лема (В.І. Рукасов [9, с. 684]). *Нехай $\psi \in \mathfrak{A}'$, $\sigma > 0$, $\beta \in \mathbb{R}$, $\lambda_\sigma \in \Lambda$, функції*

$$\tau_\sigma(v) = (1 - \lambda_\sigma(v))\psi(v), \quad v \geq 0,$$

неперервні, а інтеграли

$$A(\tau_\sigma) = \frac{1}{\pi} \int_{-\infty}^{\infty} \left| \int_0^{\infty} \tau_\sigma(v) \cos \left(vt + \frac{\beta\pi}{2} \right) dv \right| dt \quad (2.2)$$

збіжні. Тоді

$$\mathcal{E}(\hat{C}_{\beta, \infty}^\psi; U_\sigma)_{\hat{C}} = A(\tau_\sigma). \quad (2.3)$$

Домовимося далі через K , $K_i, i = 1, 2, \dots$, позначати сталі, взагалі кажучи, різні в різних співвідношеннях.

Справедливе твердження.

Теорема 2.1. *Нехай $\psi \in \mathfrak{A}_0^* \cap \mathfrak{A}'$, функція $g(v) = v^3\psi(v)$ опукла догори або донизу на $[b, \infty)$, $b \geq 1$. Тоді при $\sigma \rightarrow \infty$ виконується рівність*

$$\mathcal{E}(\hat{C}_{\beta, \infty}^\psi; P_{3, \sigma})_{\hat{C}} = \psi(\sigma)A(\tau_\sigma), \quad (2.4)$$

де інтеграл $A(\tau_\sigma)$ визначається формулою (2.2) і для нього справедлива оцінка

$$\begin{aligned} A(\tau_\sigma) = \frac{2}{\pi} \left| \sin \frac{\beta\pi}{2} \right| & \left(\frac{1}{6\sigma^3\psi(\sigma)} \int_1^\sigma v^2\psi(v)dv + \frac{1}{\psi(\sigma)} \int_\sigma^\infty \frac{\psi(v)}{v}dv \right) \\ & + O\left(1 + \frac{1}{\sigma^3\psi(\sigma)} \int_1^\sigma v\psi(v)dv\right). \end{aligned} \quad (2.5)$$

Доведення. Як впливає з леми В.І. Рукасова, рівність (2.3) виконується тоді, коли інтеграл $A(\tau_\sigma)$, що визначається формулою (2.2), збіжний.

Доведення збіжності інтеграла (2.2) базується на наступному твердженні роботи [28].

Означення 1. Нехай функція $\tau(v)$ задана на $[0, \infty)$, абсолютно неперервна і $\tau(\infty) = 0$. Кажуть, що функція $\tau(v) \in \mathcal{E}_a$, якщо похідну $\tau'(v)$ в тих точках, де вона не існує, можна доозначити так, щоб для деякого $a \geq 0$ існували інтеграли $\int_0^{\frac{a}{2}} v |d\tau'(v)|$, $\int_{\frac{a}{2}}^{\infty} |v - a| |d\tau'(v)|$.

Твердження А. (Л.І. Баусов). Нехай $\tau(v) \in \mathcal{E}_a$ і $\sin \frac{\beta\pi}{2} \tau(0) = 0$. Тоді для збіжності інтеграла $A(\tau)$, що задається рівністю (2.2), необхідно і достатньо, щоб збігалися інтеграли

$$\left| \sin \frac{\beta\pi}{2} \right| \int_0^{\infty} \frac{|\tau(v)|}{v} dv, \quad \int_0^a \frac{|\tau(a-v) - \tau(a+v)|}{v} dv.$$

Якщо $\frac{2}{\pi} \left| \sin \frac{\beta\pi}{2} \right| \int_0^{\infty} \frac{|\tau(v)|}{v} dv \geq \frac{4}{\pi^2} \int_0^a \frac{|\tau(a-v) - \tau(a+v)|}{v} dv$, то

$$\begin{aligned} & \left| A(\tau) - \frac{2}{\pi} \left| \sin \frac{\beta\pi}{2} \right| \int_0^{\infty} \frac{|\tau(v)|}{v} dv \right| \\ & \leq K \left(\int_0^a \frac{|\tau(a-v) - \tau(a+v)|}{v} dv + H(\tau) \right). \end{aligned} \quad (2.6)$$

А якщо $\frac{2}{\pi} \left| \sin \frac{\beta\pi}{2} \right| \int_0^{\infty} \frac{|\tau(v)|}{v} dv \leq \frac{4}{\pi^2} \int_0^a \frac{|\tau(a-v) - \tau(a+v)|}{v} dv$, то

$$\begin{aligned} & \left| A(\tau) - \frac{4}{\pi^2} \int_0^a \frac{|\tau(a-v) - \tau(a+v)|}{v} dv \right| \\ & \leq K \left(\left| \sin \frac{\beta\pi}{2} \right| \int_0^{\infty} \frac{|\tau(v)|}{v} dv + H(\tau) \right), \end{aligned} \quad (2.7)$$

де

$$H(\tau) = |\tau(0)| + |\tau(a)| + \int_0^{\frac{a}{2}} v |d\tau'(v)| + \int_{\frac{a}{2}}^{\infty} |v - a| |d\tau'(v)|. \quad (2.8)$$

Таким чином, згідно з твердженням А, переконуємося в збіжності наступних інтегралів:

$$\int_0^{\frac{1}{2}} v |d\tau'(v)|, \quad (2.9)$$

$$\int_{\frac{1}{2}}^{\infty} |v-1| |d\tau'(v)|, \quad (2.10)$$

$$\left| \sin \frac{\beta\pi}{2} \right| \int_0^{\infty} \frac{|\tau(v)|}{v} dv, \quad (2.11)$$

$$\int_0^1 \frac{|\tau(1-v) - \tau(1+v)|}{v} dv, \quad (2.12)$$

де $\tau(v)$ – неперервна при всіх $v \geq 0$ функція вигляду (2.1).

Оцінимо інтеграл (2.9). Для цього розіб'ємо відрізок $[0, \frac{1}{2}]$ на дві частини: $[0, \frac{1}{\sigma}]$ і $[\frac{1}{\sigma}, \frac{1}{2}]$ ($\sigma > 2b$). Враховуючи, що $\tau''(v) \geq 0$ при $v \in [0, \frac{1}{\sigma}]$, а також нерівності

$$e^{-v} \leq 1, \quad e^{-v} \leq 1 - v + \frac{v^2}{2}, \quad v \geq 0, \quad (2.13)$$

отримуємо співвідношення

$$\begin{aligned} & \int_0^{\frac{1}{\sigma}} v |d\tau'(v)| = (v\tau'(v) - \tau(v)) \Big|_0^{\frac{1}{\sigma}} \\ &= \frac{\psi(1)}{\psi(\sigma)} \left(\frac{1}{\sigma} \left(1 - \gamma + \frac{1}{\sigma} (\gamma - 2\theta) + \frac{\theta}{\sigma^2} \right) e^{-\frac{1}{\sigma}} - 1 + e^{-\frac{1}{\sigma}} + \frac{\gamma}{\sigma} e^{-\frac{1}{\sigma}} + \frac{\theta}{\sigma^2} e^{-\frac{1}{\sigma}} \right) \\ & \quad + \frac{\psi'(1-0)}{\psi(\sigma)} \left(1 - \left(1 + \frac{\gamma}{\sigma} + \frac{\theta}{\sigma^2} \right) \right) e^{-\frac{1}{\sigma}} \\ & \leq \frac{\psi(1)}{\psi(\sigma)} \left(\frac{1}{\sigma^2} \left(\frac{1}{2} - \theta \right) + \frac{1}{\sigma^3} \left(\frac{\gamma}{2} + \theta \right) \right) + \frac{\psi'(1-0)}{\psi(\sigma)} \left(1 - \left(1 + \frac{\gamma}{\sigma} + \frac{\theta}{\sigma^2} \right) \right) e^{-\frac{1}{\sigma}}. \end{aligned}$$

Враховуючи оцінки $\frac{1}{2} - \theta \leq \frac{1}{\sigma}$, $\frac{\gamma}{2} + \theta \leq \frac{3}{2}$, та нерівність

$$1 - e^{-v} - \gamma v e^{-v} - \theta v^2 e^{-v} \leq \frac{2}{\sigma^2} v + \frac{2}{\sigma} v^2 + v^3, \quad v \geq 0, \quad (2.14)$$

одержуємо

$$\int_0^{\frac{1}{\sigma}} v |d\tau'(v)| = O \left(\frac{1}{\sigma^3 \psi(\sigma)} \right), \quad \sigma \rightarrow \infty. \quad (2.15)$$

Як впливає із рівностей (2.20), (2.21) та (2.23) роботи [29], при $v \in [\frac{1}{\sigma}, \frac{1}{2}]$ справедлива оцінка

$$\int_{\frac{1}{\sigma}}^{\frac{1}{2}} v |d\tau'(v)| = O\left(1 + \frac{1}{\sigma^3 \psi(\sigma)} \int_1^{\sigma} v \psi(v) dv\right), \quad \sigma \rightarrow \infty. \quad (2.16)$$

Об'єднуючи співвідношення (2.15) та (2.16), отримуємо

$$\int_0^{\frac{1}{2}} v |d\tau'(v)| = O\left(1 + \frac{1}{\sigma^3 \psi(\sigma)} \int_1^{\sigma} v \psi(v) dv\right), \quad \sigma \rightarrow \infty. \quad (2.17)$$

Аналогічно, враховуючи (2.30) із [29], встановлюємо оцінку інтеграла (2.10):

$$\int_{\frac{1}{2}}^{\infty} |v - 1| |d\tau'(v)| = O(1), \quad \sigma \rightarrow \infty. \quad (2.18)$$

Для оцінки інтеграла (2.11) розіб'ємо проміжок інтегрування $[0, \infty)$ на дві частини: $[0, \frac{1}{\sigma}]$, $[\frac{1}{\sigma}, \infty)$.

Враховуючи формулу (2.1), нерівності (2.14) та властивості функції $\psi(v)$ ($\psi(v)$ монотонно зростає на $[0, 1]$), отримуємо

$$\begin{aligned} \int_0^{\frac{1}{\sigma}} \frac{|\tau(v)|}{v} dv &= \frac{1}{\psi(\sigma)} \int_0^{\frac{1}{\sigma}} (1 - e^{-v} - \gamma v e^{-v} - \theta v^2 e^{-v}) \psi(\sigma v) \frac{dv}{v} \\ &\leq \frac{\psi(1)}{\psi(\sigma)} \int_0^{\frac{1}{\sigma}} \left(\frac{2}{\sigma^2} + \frac{2}{\sigma} v + v^2 \right) dv \leq \frac{K}{\sigma^3 \psi(\sigma)}. \end{aligned} \quad (2.19)$$

Тоді, враховуючи (2.19) та оцінки (2.33) та (2.35) роботи [29], матимемо

$$\begin{aligned} \int_0^{\infty} \frac{|\tau(v)|}{v} dv &= \frac{1}{6\sigma^3 \psi(\sigma)} \int_1^{\sigma} v^2 \psi(v) dv + \frac{1}{\psi(\sigma)} \int_{\sigma}^{\infty} \frac{\psi(v)}{v} dv \\ &\quad + O\left(1 + \frac{1}{\sigma^3 \psi(\sigma)} \int_1^{\sigma} v \psi(v) dv\right), \quad \sigma \rightarrow \infty. \end{aligned} \quad (2.20)$$

Доведення збіжності інтеграла (2.12) проведемо за схемою, запропонованою в роботі [13]. Із співвідношення (2.1) знаходимо

$$\tau(1-v) = (1 - (1 + \gamma(1-v) + \theta(1-v)^2)e^{-(1-v)}) \frac{\psi((\sigma(1-v)))}{\psi(\sigma)}, \quad v \leq 1, \quad (2.21)$$

$$\tau(1+v) = (1 - (1 + \gamma(1+v) + \theta(1+v)^2)e^{-(1+v)}) \frac{\psi((\sigma(1+v)))}{\psi(\sigma)}, \quad v \geq -1. \quad (2.22)$$

Запишемо інтеграл (2.11) у вигляді суми двох інтегралів:

$$\begin{aligned} & \int_0^1 \frac{|\tau(1-v) - \tau(1+v)|}{v} dv \\ &= \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} \frac{|\tau(1-v) - \tau(1+v)|}{v} dv + \int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 \frac{|\tau(1-v) - \tau(1+v)|}{v} dv. \end{aligned} \quad (2.23)$$

Оцінимо перший доданок із правої частини (2.23). З цією метою додамо і віднімемо під знаком модуля в підінтегральній функції величину

$$(1 + \gamma(1-v) + \theta(1-v)^2)e^{-(1-v)} - (1 + \gamma(1+v) + \theta(1+v)^2)e^{-(1+v)},$$

внаслідок чого одержимо

$$\begin{aligned} & \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} \frac{|\tau(1-v) - \tau(1+v)|}{v} dv \leq \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} |e^{-1+v} - e^{-1-v} \\ & + \gamma(1-v)e^{-1+v} - \gamma(1+v)e^{-1-v} + \theta(1-v)^2e^{-1+v} - \theta(1+v)^2e^{-1-v}| \frac{dv}{v} \\ & + \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} |\tau(1-v) - \tau(1+v) + e^{-1+v} - e^{-1-v} + \gamma(1-v)e^{-1+v} - \gamma(1+v)e^{-1-v} \\ & + \theta(1-v)^2e^{-1+v} - \theta(1+v)^2e^{-1-v}| \frac{dv}{v}. \end{aligned} \quad (2.24)$$

Для першого інтеграла із (2.24) очевидна оцінка

$$\int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} |e^{-1+v} - e^{-1-v} + \gamma(1-v)e^{-1+v}$$

$$-\gamma(1+v)e^{-1-v} + \theta(1-v)^2e^{-1+v} - \theta(1+v)^2e^{-1-v} \Big| \frac{dv}{v} = O(1). \quad (2.25)$$

Оцінімо тепер другий інтеграл з правої частини рівності (2.24). Згідно з (2.21) і (2.22), справедливі співвідношення

$$(1+\gamma(1-v)+\theta(1-v)^2)e^{-(1-v)} = 1 - \frac{\psi(\sigma)}{\psi(\sigma(1-v))}\tau(1-v), \quad v \leq 1, \quad (2.26)$$

$$(1+\gamma(1+v)+\theta(1+v)^2)e^{-(1+v)} = 1 - \frac{\psi(\sigma)}{\psi(\sigma(1+v))}\tau(1+v), \quad v \geq -1. \quad (2.27)$$

Тому

$$\begin{aligned} & \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} |\tau(1-v) - \tau(1+v) + e^{-1+v} - e^{-1-v} \\ & + \gamma(1-v)e^{-1+v} - \gamma(1+v)e^{-1-v} + \theta(1-v)^2e^{-1+v} - \theta(1+v)^2e^{-1-v} \Big| \frac{dv}{v} \\ & \leq \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} |\tau(1-v)| \left| 1 - \frac{\psi(\sigma)}{\psi(\sigma(1-v))} \right| \frac{dv}{v} + \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} |\tau(1+v)| \left| 1 - \frac{\psi(\sigma)}{\psi(\sigma(1+v))} \right| \frac{dv}{v}. \end{aligned} \quad (2.28)$$

Далі нам необхідне наступне твердження.

Твердження В. (Л.І. Баусов [28]). *Якщо $\tau(v) \in \mathcal{E}_a$, то*

$$|\tau(v)| \leq H(\tau),$$

де величина $H(\tau)$ визначається рівністю (2.8).

Оскільки з урахуванням оцінок (2.17) та (2.18) переконуємося, що функція $\tau(v) \in \mathcal{E}_1$, то, враховуючи твердження В, маємо

$$\begin{aligned} & \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} |\tau(1-v)| \left| 1 - \frac{\psi(\sigma)}{\psi(\sigma(1-v))} \right| \frac{dv}{v} + \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} |\tau(1+v)| \left| 1 - \frac{\psi(\sigma)}{\psi(\sigma(1+v))} \right| \frac{dv}{v} \\ & = H(\tau) O \left(\int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} \frac{|\psi(\sigma(1-v)) - \psi(\sigma)|}{v\psi(\sigma(1-v))} dv + \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} \frac{|\psi(\sigma(1+v)) - \psi(\sigma)|}{v\psi(\sigma(1+v))} dv \right). \end{aligned} \quad (2.29)$$

Використовуючи міркування наведені при оцінюванні інтегралів (28) та (29) роботи [13] одержимо, що при $\sigma \rightarrow \infty$

$$I_{1,\sigma} := \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} \frac{|\psi(\sigma(1-v)) - \psi(\sigma)|}{v\psi(\sigma(1-v))} dv = O(1), \quad (2.30)$$

$$I_{2,\sigma} := \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} \frac{|\psi(\sigma(1+v)) - \psi(\sigma)|}{v\psi(\sigma(1+v))} dv = O(1), \quad (2.31)$$

де $O(1)$ – величина, рівномірно обмежена по σ .

Поєднуючи (2.24)–(2.31), при $\sigma \rightarrow \infty$ отримуємо

$$\begin{aligned} & \int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} |\tau(1-v) - \tau(1+v) + e^{-1+v} - e^{-1-v}| \\ & \leq \gamma(1-v)e^{-1+v} - \gamma(1+v)e^{-1-v} + \theta(1-v)^2e^{-1+v} - \theta(1+v)^2e^{-1-v} \Big| \frac{dv}{v} \\ & = H(\tau)O(1). \end{aligned} \quad (2.32)$$

Згідно з (2.17), (2.18) для величини $H(\tau)$, що означається рівністю (2.8), справедлива оцінка

$$H(\tau) = O\left(1 + \frac{1}{\sigma^3\psi(\sigma)} \int_1^{\sigma} v\psi(v)dv\right), \quad \sigma \rightarrow \infty. \quad (2.33)$$

Із (2.24), враховуючи оцінки (2.25), (2.32) та (2.33) маємо

$$\int_0^{1-\frac{1}{\sigma}} \frac{|\tau(1-v) - \tau(1+v)|}{v} dv = O\left(1 + \frac{1}{\sigma^3\psi(\sigma)} \int_1^{\sigma} v\psi(v)dv\right), \quad \sigma \rightarrow \infty. \quad (2.34)$$

Оцінимо другий інтеграл із (2.23). Для цього віднімемо і додамо під знаком модуля в підінтегральній функції величину

$$\begin{aligned} & \frac{\psi(\sigma(1-v))}{\psi(1)} \times \\ & \times \left((1 + \gamma(1-v) + \theta(1-v)^2)e^{-(1-v)} - (1 + \gamma(1+v) + \theta(1+v)^2)e^{-(1+v)} \right). \end{aligned}$$

Враховуючи монотонне спадання на $[1 - \frac{1}{\sigma}, 1]$ функції $\psi(\sigma(1-v))$, одержимо

$$\begin{aligned}
& \int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 |\tau(1-v) - \tau(1+v)| \frac{dv}{v} \leq \frac{1}{\psi(1)} \int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 \psi(\sigma(1-v)) \left| e^{-1+v} - e^{-1-v} \right. \\
& + \gamma(1-v)e^{-1+v} - \gamma(1+v)e^{-1-v} + \theta(1-v)^2 e^{-1+v} - \theta(1+v)^2 e^{-1-v} \left| \frac{dv}{v} \right. \\
& + \int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 \left| \tau(1-v) - \tau(1+v) + \frac{\psi(\sigma(1-v))}{\psi(1)} (e^{-1+v} - e^{-1-v} \right. \\
& + \gamma(1-v)e^{-1+v} - \gamma(1+v)e^{-1-v} + \theta(1-v)^2 e^{-1+v} - \theta(1+v)^2 e^{-1-v}) \left| \frac{dv}{v} \right. \\
& \leq \int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 \left| e^{-1+v} - e^{-1-v} + \gamma(1-v)e^{-1+v} - \gamma(1+v)e^{-1-v} \right. \\
& \quad \left. + \theta(1-v)^2 e^{-1+v} - \theta(1+v)^2 e^{-1-v} \right| \frac{dv}{v} \\
& + \int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 \left| \tau(1-v) - \tau(1+v) + \frac{\psi(\sigma(1-v))}{\psi(1)} (e^{-1+v} - e^{-1-v} + \gamma(1-v)e^{-1+v} \right. \\
& \quad \left. - \gamma(1+v)e^{-1-v} + \theta(1-v)^2 e^{-1+v} - \theta(1+v)^2 e^{-1-v}) \right| \frac{dv}{v}. \quad (2.35)
\end{aligned}$$

Очевидно, що має місце оцінка

$$\begin{aligned}
& \int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 |e^{-1+v} - e^{-1-v} + \gamma(1-v)e^{-1+v} \\
& - \gamma(1+v)e^{-1-v} + \theta(1-v)^2 e^{-1+v} - \theta(1+v)^2 e^{-1-v}| \frac{dv}{v} = O(1). \quad (2.36)
\end{aligned}$$

Враховуючи співвідношення (2.26) та (2.27), а також твердження В, отримаємо

$$\int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 \left| \tau(1-v) - \tau(1+v) + \frac{\psi(\sigma(1-v))}{\psi(1)} (e^{-1+v} - e^{-1-v} + \gamma(1-v)e^{-1+v} \right.$$

$$\begin{aligned}
& -\gamma(1+v)e^{-1-v} + \theta(1-v)^2e^{-1+v} - \theta(1+v)^2e^{-1-v} \Big) \Big| \frac{dv}{v} \\
& = H(\tau) O \left(\int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 \left| 1 - \frac{\psi(\sigma)}{\psi(1)} \right| \frac{dv}{v} + \int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 \left| 1 - \frac{\psi(\sigma(1-v))\psi(\sigma)}{\psi(1)\psi(\sigma(1+v))} \right| \frac{dv}{v} \right),
\end{aligned} \tag{2.37}$$

де $H(\tau)$ означається рівністю (2.8). Тоді, враховуючи оцінки (34) і (35) роботи [13], одержимо

$$\begin{aligned}
& \int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 \left| \tau(1-v) - \tau(1+v) + \frac{\psi(\sigma(1-v))}{\psi(1)} (e^{-1+v} - e^{-1-v} + \gamma(1-v)e^{-1+v} \right. \\
& \quad \left. - \gamma(1+v)e^{-1-v} + \theta(1-v)^2e^{-1+v} - \theta(1+v)^2e^{-1-v} \right) \Big| \frac{dv}{v} \\
& = H(\tau) O(1), \quad \sigma \rightarrow \infty.
\end{aligned} \tag{2.38}$$

Враховуючи (2.36), (2.38), а також оцінки інтегралів (2.17), (2.18) отримуємо

$$\int_{1-\frac{1}{\sigma}}^1 \frac{|\tau(1-v) - \tau(1+v)|}{v} dv = O \left(1 + \frac{1}{\sigma^3 \psi(\sigma)} \int_1^{\sigma} v \psi(v) dv \right). \tag{2.39}$$

З рівності (2.23), поєднуючи (2.34) та (2.39) одержимо оцінку інтеграла

$$\int_0^1 \frac{|\tau(1-v) - \tau(1+v)|}{v} dv = O \left(1 + \frac{1}{\sigma^3 \psi(\sigma)} \int_1^{\sigma} v \psi(v) dv \right), \quad \sigma \rightarrow \infty. \tag{2.40}$$

Таким чином, застосовуючи твердження А, приходимо до висновку, що перетворення $\widehat{\tau}_{\beta}(t)$ функції $\tau(v)$, заданої формулою (2.1), сумовне на всій числовій осі. Із нерівностей (2.6) і (2.7), з урахуванням формул (2.17), (2.18), (2.20) і (2.40), отримуємо оцінку величини $A(\tau_{\sigma})$, що визначається формулою (2.4). Теорему доведено. $\square$

Використовуючи методи доведення, що використані в роботах [29, 30], неважко переконатись в справедливості наступних наслідків.

Наслідок 2.1. Якщо виконуються умови теореми 2.1, $\sin \frac{\beta\pi}{2} \neq 0$ і $\lim_{t \rightarrow \infty} \alpha(t) = \infty$, де $\alpha(t) = \frac{\psi(t)}{t|\psi'(t)|}$, то при $\sigma \rightarrow \infty$ має місце асимптотична рівність

$$\mathcal{E}(\widehat{C}_{\beta,\infty}^{\psi}; P_{3,\sigma})_{\hat{C}} = \frac{2}{\pi} \left| \sin \frac{\beta\pi}{2} \right| \int_{\sigma}^{\infty} \frac{\psi(v)}{v} dv + O(\psi(\sigma)). \quad (2.41)$$

Прикладом функцій, які задовольняють умови наслідку 2.1 є функції $\psi \in \mathfrak{A}^*$, які на проміжку $[1, \infty)$ мають вигляд $\psi(v) = \frac{1}{\ln^{\alpha}(v+K)}$, де $\alpha > 1$, $K > 0$.

Наслідок 2.2. Нехай $\psi \in \mathfrak{A}_0^*$, $\sin \frac{\beta\pi}{2} \neq 0$, функція $v^3\psi(v)$ опукла догори або донизу на $[b, \infty)$, $b \geq 1$, існує $\lim_{t \rightarrow \infty} \alpha(t)$, де $\alpha(t) = \frac{\psi(t)}{t|\psi'(t)|}$, і

$$\lim_{v \rightarrow \infty} v^3\psi(v) = \infty,$$

$$\lim_{\sigma \rightarrow \infty} \frac{1}{\sigma^3\psi(\sigma)} \int_1^{\sigma} v^2\psi(v) dv = \infty,$$

тоді при $\sigma \rightarrow \infty$ має місце асимптотична рівність

$$\mathcal{E}(\widehat{C}_{\beta,\infty}^{\psi}; P_{3,\sigma})_{\hat{C}} = \frac{1}{3\pi} \left| \sin \frac{\beta\pi}{2} \right| \frac{1}{\sigma^3} \int_1^{\sigma} v^2\psi(v) dv + O(\psi(\sigma)). \quad (2.42)$$

Відмітимо, що умови наслідку 2.2 задовольняють, наприклад, функції $\psi \in \mathfrak{A}^*$, які при $v \geq 1$ мають вигляд $\psi(v) = \frac{1}{v^3} \ln^{\alpha}(v+K)$, $K > 0$, $\alpha > 0$.

Наслідок 2.3. Нехай $\psi \in \mathfrak{A}_0^*$, $\sin \frac{\beta\pi}{2} \neq 0$, функція $v^3\psi(v)$ опукла донизу на $[b, \infty)$, $b \geq 1$, і

$$\lim_{v \rightarrow \infty} v^3\psi(v) = K < \infty,$$

$$\lim_{\sigma \rightarrow \infty} \int_1^{\sigma} v^2\psi(v) dv = \infty,$$

тоді при $\sigma \rightarrow \infty$ має місце асимптотична рівність

$$\mathcal{E}(\widehat{C}_{\beta,\infty}^{\psi}; P_{3,\sigma})_{\hat{C}} = \frac{1}{3\pi} \left| \sin \frac{\beta\pi}{2} \right| \frac{1}{\sigma^3} \int_1^{\sigma} v^2\psi(v) dv + O\left(\frac{1}{\sigma^3}\right). \quad (2.43)$$

Прикладом функцій $\psi \in \mathfrak{A}^*$, для яких має місце наслідок 2.3, є функції, які при $v \geq 1$ мають вигляд $\psi(v) = \frac{1}{v^3} \operatorname{arctg} v$, $\psi(v) = \frac{1}{v^3}(K + e^{-v})$, $\psi(v) = \frac{1}{v^3} \ln^\alpha(v + K)$, $K > 0$, $0 \leq \alpha \leq 1$.

Зауважимо, що при виконанні умов наслідків 2.1–2.3 рівності (2.41)–(2.43) дають розв’язок задачі Колмогорова–Нікольського для тригармонійних операторів Пуассона на класах $\hat{C}_{\beta, \infty}^\psi$ в метриці простору $\hat{C}$.

Література

- [1] Степанец, А.И. *Методы теории приближения. Ч. II*, Киев: Ин-т математики НАН Украины, 2002.
- [2] Степанец, А.И. *Методы теории приближения. Ч. I*, Киев: Ин-т математики НАН Украины, 2002.
- [3] Hrabova, U.Z. (2019). Uniform approximations by the Poisson threeharmonic integrals on the Sobolev classes. *Journal of Automation and Information Sciences*, 11(2), 321–334.
- [4] Степанец, А.И. (1990). Классы функций, заданные на действительной оси, и их приближение целыми функциями. I. *Укр. мат. журн.*, 42(1), 102–112.
- [5] Степанец, А.И. (1990). Классы функций, заданные на действительной оси, и их приближение целыми функциями. II. *Укр. мат. журн.*, 42(2), 210–222.
- [6] Дзимистаришвили, М.Г. (1989). *Приближение классов непрерывных функций операторами Зигмунда*, Препринт АН УССР. Ин-т математики, 89.25, Киев, 3–42.
- [7] Дзимистаришвили, М.Г. (1990). *О поведении верхних граней уклонений операторов Стеклова*, Препринт АН УССР. Ин-т математики, 90.25, Киев, 3–29.
- [8] Островська, О.В. (1999). Наближення неперервних функцій, заданих на дійсній осі, узагальненими операторами Зигмунда. *Укр. мат. журн.*, 51(11), 1505–1512.
- [9] Рукасов, В.И. (1992). Приближение операторами Валле Пуассена функций, заданных на действительной оси. *Укр. мат. журн.*, 44(5), 682–691.
- [10] Рукасов, В.И., Чайченко, С.О. (2010). Наближення операторами Валле-Пуассена на класах функцій, локально інтегровних на дійсній осі. *Укр. мат. журн.*, 62(7), 968–978.
- [11] Репета, Л.А. (1992). Приближение функций классов $\hat{C}_{\beta, \infty}^\psi$ операторами вида $U_{\sigma}^{\varphi, F}$. *Ряды Фурье: теория и приложения: Сб. науч. тр.*, Киев: Ин-т математики НАН Украины, 147–154.
- [12] Rukasov, V.I., Chaichenko, S.O. (2010). Approximation by de la Vallee-Poussin operators on the classes of functions locally summable on the real axis. *Ukr. Math. J.*, 62(7), 1126–1138.
- [13] Kharkevych, Yu.I., Zhyhallo, T.V. (2004). Approximation of functions defined on the real axis by operators generated by λ -methods of summation of their Fourier integrals. *Ukr. Math. J.*, 56(9), 1509–1525.
- [14] Kharkevych, Yu.I., Zhyhallo, T.V. (2005). Approximation of (ψ, β) -differentiable functions defined on the real axis by Abel-Poisson operators. *Ukr. Math. J.*, 57(8), 1297–1315.

-
- [15] Kharkevych, Yu.I., Zhyhallo, T.V. (2008). Approximation of functions from the class $\hat{C}_{\beta,\infty}^\psi$ by Poisson biharmonic operators in the uniform metric. *Ukr. Math. J.*, 60(5), 769–798.
 - [16] Kharkevych, Yu.I., Zhyhallo, T.V. (2017). Approximating properties of biharmonic Poisson operators in the classes $\hat{L}_{\beta,1}^\psi$. *Ukr. Math. J.*, 69(5), 757–765.
 - [17] Kal'chuk, I.V. (2007). Approximation of (ψ, β) -differentiable functions defined on the real axis by Weierstrass operators. *Ukr. Math. J.*, 59(9), 1342–1363.
 - [18] Zhyhallo, K. M., Kharkevych, Yu. I. (2001). On the approximation of functions of the Holder class by triharmonic Poisson integrals. *Ukr. Math. J.*, 53(6), 1012–1018.
 - [19] Hrabova, U.Z. (2020). Approximation of conjugate periodic functions by their threeharmonic Poisson integrals. *Journal of Automat. and Informat. Sci.*, 52(10), 42–51.
 - [20] Hembars'ka, S.B. (2018). On boundary values of three-harmonic Poisson integral on the boundary of a unit disk. *Ukr. Math. J.*, 70(7), 876–884.
 - [21] Hrabova, U.Z., Kal'chuk, I.V. (2019). Approximation of the classes $W_{\beta,\infty}^T$ by three-harmonic Poisson integrals. *Carpathian Math. Publ.*, 11(2), 321–334.
 - [22] Kal'chuk, I.V., Kravets, V.I., Hrabova, U.Z. (2020). Approximation of the classes $W_{\beta}^T H^\alpha$ by three-harmonic Poisson integrals. *J. Math. Sci.*, 246(2), 39–50.
 - [23] Hrabova, U.Z., Kal'chuk, I.V., Filozof, L.I. (2021). Approximative properties of the three-harmonic Poisson integrals on the classes $W_{\beta}^T H^\alpha$. *J. Math. Sci.*, 254(3), 397–405.
 - [24] Ryazanov, V.I. (2019). Stieltjes integrals in the theory of harmonic functions. *J. Math. Sci.*, 243(6), 922–933.
 - [25] Ryazanov, V.I. (2019). On the theory of the boundary behavior of conjugate harmonic functions. *Complex Anal. Oper. Theory*, 13, 2899–2915.
 - [26] Gutlyanskiĭ, V., Ryazanov, V., Yakubov, E., Yefimushkin, A. (2021). On the Hilbert boundary-value problem for Beltrami equations with singularities. *J. Math. Sci.*, 254(3), 357–374.
 - [27] Hrabova, U., Tovkach, R. (2022). On a boundary properties of functions from a class H_p ($p \geq 1$). *J. Math. Sci.*, 264(4), 389–395.
 - [28] Баусов, Л.И. (1965). Линейные методы суммирования рядов Фурье с заданными прямоугольными матрицами. I. *Изв. АН СССР. Сер. матем.*, 46(3), 15–31.
 - [29] Hrabova, U.Z., Kal'chuk, I.V. (2022). Approximation of $C_{\beta,\infty}^\psi$ classes by three-harmonic Poisson integrals in uniform metric (low smoothness). *J. Math. Sci.*, 268(2), 178–191.

- [30] Zhyhallo, T., Kharkevych, Y. (2022). On approximation of functions from the class $L_{\beta,1}^{\psi}$ by the Abel-Poisson integrals in the integral metric. *Carpathian Math. Publ.*, 14(1), 223–229.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

**Уляна Зеновіївна
Грабова**

Волинський національний університет
імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна
E-Mail: grabova_u@ukr.net

**Інна
Володимирівна
Кальчук**

Волинський національний університет
імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна
E-Mail: k.inna.80@gmail.com